

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลการดำเนินการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานบางประการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล สภาพพื้นฐานบาง ประการของศูนย์ และเกษตรกรภายใต้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการ เกษตรประจำตำบลในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และผลการให้บริการของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

โดยทำการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 102 ราย และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าไคสแควร์ (Chi - Square) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปร ที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % ซึ่งผลการวิจัยสรุปผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดำเนินการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 42 ปี ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งผ่านการชี้แจงวิธีปฏิบัติงานในโครงการมาแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่แทบทุกจังหวัดจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติงานในสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละตำบล เนื่องจากคุ้นเคยกับพื้นที่ดีกว่าเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ซึ่งพบว่าเจ้าหน้าที่ตำแหน่งดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชงชัย (2544) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลศูนย์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 42.66 ปี

2. สภาพทั่วไปของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่มีการดำเนินงาน โดยเฉลี่ยมีอายุการจัดตั้ง 6.9 ปี ที่ทำการส่วนใหญ่อยู่ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชน ส่วนใหญ่เปิดให้บริการแก่เกษตรกรประมาณ 1 – 3 วันต่อสัปดาห์และจะมีเจ้าหน้าที่มาคอยให้บริการประจำศูนย์เป็นบางครั้งที่เปิดให้บริการเป็นส่วนใหญ่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นรินทร์ และสุกัญญา (2547) ที่พบว่า มีเจ้าหน้าที่ มาเปิดศูนย์ให้บริการเกษตรกร โดยประมาณ 1 – 2 วันต่อสัปดาห์

3. สภาพกลุ่มเกษตรกรที่มีอาชีพการเกษตรในตำบลที่จัดตั้งศูนย์ พบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพที่ชัดเจนเป็นส่วนใหญ่ โดยการผลิตจะเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายหารายได้

4. การดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลพบว่า กิจกรรมที่ดำเนินการได้ครบถ้วนในระดับดีได้แก่ การให้บริการ ณ จุดถ่ายทอดและการสร้างฟาร์มสาธิต เครื่องมือการเรียนรู้ ส่วนกิจกรรมที่ดำเนินการได้ครบถ้วนในระดับปานกลาง ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์เพื่อแก้ปัญหาให้แก่เกษตรกร การจัดทำแผนถ่ายทอดเทคโนโลยี การติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ของเกษตรกร การปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร การเตือนภัยด้านการเกษตร การรับคำร้องด้านปัญหาการผลิตและการขอรับบริการ การสร้างวิทยากรเกษตรกร เครื่องมือการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนรู้

ส่วนกิจกรรมที่ดำเนินการได้ไม่ครบถ้วนต้องปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และการจัดเวทีชุมชน ทั้งนี้เนื่องจาก พบว่าศูนย์ส่วนใหญ่ไม่มีอุปกรณ์ในการนำเสนอข่าวสาร เช่น โสตทัศนอุปกรณ์ และเนื่องจากศูนย์ไม่มีเจ้าหน้าที่บริการ จึงทำให้เจ้าหน้าที่นำไปเก็บที่อื่นๆ ไม่นำมาให้บริการสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย (2544) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์ พบว่า ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน คือ ขาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ นรินทร์และสุกัญญา (2547) พบว่าปัญหาที่ผู้อำนวยการศูนย์คิดว่าเป็นปัญหาในระดับความรุนแรงที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์คือขาดเครื่องมือและอุปกรณ์โสตที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ และนำเสนอข้อมูลข่าวสาร

5. ระดับคุณภาพในการดำเนินงาน พบว่า การดำเนินงาน ที่ดำเนินเนินการได้ในระดับคุณภาพพอใช้ ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์เพื่อแก้ปัญหาให้แก่เกษตรกร การจัดทำแผนถ่ายทอดเทคโนโลยี การติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ของเกษตรกร การปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร การเตือนภัย การรับคำร้อง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (ฟาร์มสาธิตและวิทยากรเกษตรกร) และการจัดกระบวนการเรียนรู้

ส่วนกิจกรรมที่ดำเนินการได้ไม่ครบถ้วนต้องปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การจัดเวทีชุมชน โดยเหตุผลที่ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณภาพได้เท่าที่ควร เนื่องจากการเปิดให้บริการ และการมีเจ้าหน้าที่ที่คอยให้บริการของศูนย์ค่อนข้างน้อย คือ ประมาณ 1 – 3 วันต่อสัปดาห์ ทำให้การติดต่อประสานงานเพื่อดำเนินงาน จัดทำเป็นไปได้ยาก ประกอบกับเกษตรกรยังมีส่วนร่วมน้อย

6. การใช้บริการของเกษตรกร พบว่า การมาใช้บริการจากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของเกษตรกร การใช้บริการกิจกรรมภายในตัวศูนย์ อาทิเช่น ข้อมูลข่าวสาร สื่อและบริการภายในศูนย์มีผู้ใช้บริการเฉลี่ย 23 คนต่อเดือน การใช้บริการกิจกรรมภายในตัวศูนย์ อาทิ ข้อมูลข่าวสาร สื่อและบริการภายในศูนย์ มีผู้ใช้บริการเฉลี่ย 23 คนต่อเดือน ประเด็นที่เกษตรกรใช้บริการสูงสุด ได้แก่ การศึกษาหาความรู้จากข่าวสารความรู้และสื่อภายในศูนย์ รองลงมาได้แก่การขอรับการบริการต่าง ๆ อาทิเช่น บริการรักษาพยาบาลสัตว์ บริการฝึกอบรมความรู้ บริการการผสมเทียมและปัจจัยการผลิต เป็นต้น ส่วนการใช้บริการฟาร์มสาธิตและเกษตรกรวิทยากรมีผู้ใช้บริการโดยเฉลี่ย 13 คนต่อเดือน โดยประเด็นที่เกษตรกรขอใช้บริการสูงสุด ได้แก่ การขอคู่มือแบบตัวอย่างการผลิตในฟาร์มสาธิต รองลงมาได้แก่ ยื่นคำร้องเกี่ยวกับปัญหาการผลิต ศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร การขอคำแนะนำ การขอซื้อพันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของนรินทร์และสุกัญญา (2547) ที่ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลที่พบว่ามีเกษตรกรมาเรียนรู้ที่จุดสาธิตในระดับปานกลางและมาใช้บริการที่ศูนย์น้อย โดยปัญหาที่ทำให้เกษตรกรไม่ใช้บริการมาจาก ศูนย์ไม่มีเจ้าหน้าที่ให้บริการ และให้ความรู้ไม่ตรงกับที่ต้องการ เกษตรกรไม่มีเวลาเพราะติดงานเกษตรของตนเอง (กองแผนงาน, 2544)

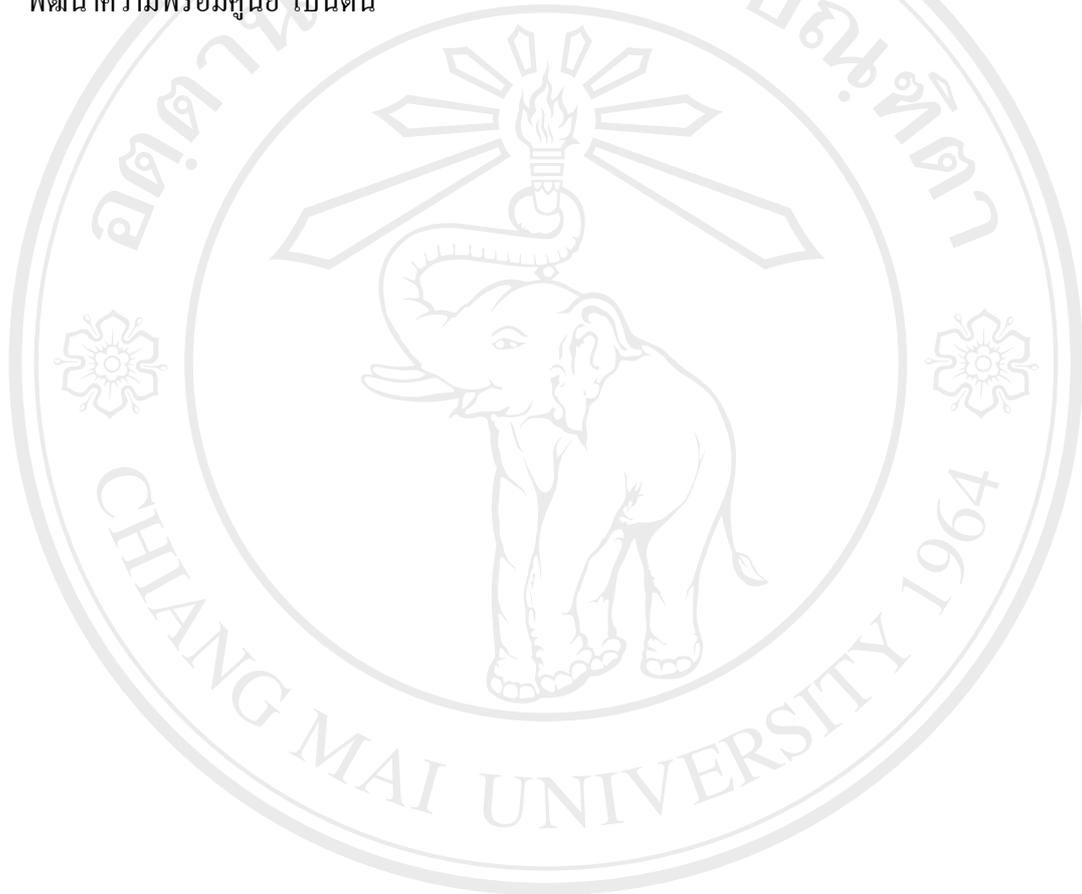
7. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพพื้นฐานบางประการของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและสภาพพื้นฐานบางประการของศูนย์กับการดำเนินงาน พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01 ระหว่างช่วงเวลาในการเปิดให้บริการของศูนย์ และการมีเจ้าหน้าที่ให้บริการภายในศูนย์ กับผลการดำเนินการและคุณภาพของการดำเนินงานในศูนย์บริการและ

5.2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลและการศึกษาวิจัยต่อเนื่องในอนาคต ดังนี้

1. ควรมีการประสานนโยบาย กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสถานที่ทำการ ศูนย์ให้ชัดเจน มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และเป็นการดึงดูดให้เกษตรกรมีความสนใจที่จะมาใช้บริการ
2. ควรมีการพัฒนาความพร้อมแก่คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หรือ อาสาสมัคร เพื่อช่วยปฏิบัติงานแทนเจ้าหน้าที่รัฐในการเปิด ศูนย์และให้บริการแก่เกษตรกร แก้ไขปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการดูแลศูนย์
3. ควรมีการพัฒนาทักษะและความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเทคนิคจัดทำและ นำเสนอข้อมูลข่าวสารและสื่อภายในศูนย์เพื่อให้สามารถกระตุ้นความสนใจของเกษตรกรให้มาใช้ บริการมากขึ้น
4. ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการบริการของศูนย์และการใช้ประโยชน์จากศูนย์ แก่เกษตรกรได้รับทราบอย่างทั่วถึง โดยผ่านทางชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิด การใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่
5. ควรกำหนดเป็นนโยบายสำคัญที่ให้ทุกส่วนราชการจะต้องสนับสนุนศูนย์ โดยการนำ กิจกรรม ที่รับผิดชอบอยู่มาดำเนินการ หรือ เชื่อมโยงกับศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
6. ควรเพิ่มบทบาทและกิจกรรมบริการภายในศูนย์ อาทิ การให้บริการ รักษาพยาบาลสัตว์เบื้องต้น การให้บริการผสมเทียม การตรวจวิเคราะห์ดิน ซึ่งจะสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมาใช้บริการจากศูนย์มากขึ้น

7. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมและต่อเนื่องเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการให้บริการของเกษตรกร อาทิ กลไกการบริการจัดการศูนย์ บทบาทของคณะกรรมการบริการศูนย์ รูปแบบการบริการที่เกษตรกรต้องการ และบทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาความพร้อมศูนย์ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved